

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА
сергеев 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: ТЕОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань:

05 - Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність:

052 - Політологія

Освітньо-професійна програма:

Політологія

ОНУ
2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини: теорія та сучасність». Одеса: ОНУ. 2025. 26 с.

Розробник: **Н.І. Кадук**, кандидат політичних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Світлана КОЧ
(прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія

(підпис)

Ірина МИЛОСЕРДНА
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Голова НМК

(підпис)

Олег ХОРОШИЛОВ
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4 годин –120 змістових модулів – 4 ІНДЗ* – презентації, реферати	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>052 Політологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	Обов'язковий ОК29	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	4-й
		<i>Семестр</i>	
		6-й	7-й
		<i>Лекції</i>	
		24 год.	12 год.
		<i>Практичні</i>	
		24 год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		72 год.	108 год.
		у т.ч. ІНДЗ *	
		Форма підсумкового контролю: іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма розроблена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальності 052 Політологія.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в області політології. Засвоєння даної дисципліни дасть можливість методологічно обґрунтувати та системно упорядкувати теоретичні уявлення фахівця як про міжнародні відносини, загалом, так і окремі їх сфери, зокрема.

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння сучасних наукових концепцій, понять та методів дослідження міжнародних відносин, формування та розвиток у здобувачів цілісних теоретичних уявлень про міжнародні відносини як специфічну сферу суспільних відносин.

Завданнями дисципліни є:

- вироблення цілісного теоретичного бачення історії і сучасного стану міжнародних відносин;
- засвоєння основних теоретичних підходів і методів дослідження міжнародних відносин;
- формування навички аналітичної роботи в галузі міжнародних досліджень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні відносини: теорія та сучасність» є теоретична база вивчення та осмислення міжнародних відносин.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Навчальна дисципліна «Міжнародні відносини: теорія та сучасність» базується на знаннях з таких дисциплін, як «Філософія», «Історія України. Політична історія України», «Світова політика Нового та Новітнього часу», «Країнознавство», «Політична географія», «Сучасна зарубіжна політологія» та є основою для вивчення дисциплін «Зовнішня політика України», «Міжнародні організації», «Політика європейської інтеграції», «Національні інтереси та національна безпека України», «Україна у світовій спільноті» та ін.

Робоча програма навчальної дисципліни є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення підсумкового контролю у формі іспиту.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i>	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i>	
ЗК01	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК04	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
<i>Спеціальні (фахові) компетентності (СК):</i>	
СК01	Здатність використовувати категорійно – понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
СК02	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
СК03	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
СК04	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
СК06	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Очікувані результати навчання.

РН01	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
РН08	Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
РН10	Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
РН11	Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
РН13	Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

В результаті вивчення курсу здобувач повинен

знати:

- основні засади теорії міжнародних відносин як науки;
- зміст понятійно-категоріального апарату теорії міжнародних відносин;
- основні напрями та наукові школи в теорії міжнародних відносин;
- типологію та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин;
- найважливіші форми міжнародної співпраці;
- евристичні та прикладні можливості теорії міжнародних відносин для аналізу сучасної системи міжнародних відносин; .
- основні періоди історії міжнародних відносин;
- актуальні проблеми та перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст.;
- роль і місце України в сучасних міжнародних відносинах.

вміти:

- самостійно досліджувати структуру, завдання та функції теорії міжнародних відносин;
- використовувати поняття та категорії ТМВ для аналізу сфери міжнародних відносин та робити теоретичні узагальнення;
- аналізувати цілі та інтереси учасників міжнародних відносин;
- аналізувати форми міжнародної співпраці на сучасному етапі суспільного розвитку;
- аналізувати події сучасного міжнародного життя, виходячи із постулатів сучасних теорій міжнародних відносин;
- оцінювати зовнішньополітичні стратегії держав на сучасному етапі;
- ранжувати акторів міжнародних відносин за рівнем їх впливовості;
- визначати властивості багатопольярної системи міжнародних відносин;
- здійснювати порівняльний аналіз ролі і значення локальних цивілізацій у однопольярній та багатопольярній системах міжнародних відносин;
- характеризувати вплив великих держав на еволюцію сучасних системи міжнародних відносин.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні концепції міжнародних відносин

Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен. Мета і завдання курсу. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен. Основні підходи до визначення міжнародних відносин. Історична еволюція міжнародних відносин. Історія теорії міжнародних відносин як науки та навчальної дисципліни. Складності при визначенні об'єкту та предмету теорії міжнародних відносин. Об'єктно-предметне поле теорії міжнародних відносин: сучасне розуміння. Місце теорії міжнародних відносин в системі суспільно-політичних наук.

Тема 2. Класична школа в теорії міжнародних відносин. Міжнародні відносини в історії соціально-політичної думки. Етапи становлення теорії міжнародних відносин як науки. Античність: зародження основних традицій в інтерпретації міжнародних відносин. Ідея війни і миру в політичній думці Середньовіччя та епоху Відродження (Тома Аквінський, Данте Аліґ'єрі, Н.Макіавеллі). Ідея вічного миру та універсальної міжнародної організації в політичній думці XV-XVIII ст. Теорія державного суверенітету (Ж.Боден), ідеї міжнародної анархії (Т.Гоббс), балансу сил (лорд Болінгброк, Е. де Ваттель, Д.Юм) як теоретичні передумови політичного реалізму. Теорія війни (Й.Фіхте, Г.Гегель, Клаузевіц). Класичні теорії міжнародних відносин. Політичний реалізм та його основні концепції. Політичний ідеалізм та його основні засади.

Тема 3. Детермінізм або теорії міжнародного середовища. Географічний детермінізм та геополітика, расово-антропологічні теорії, марксизм та неомарксизм, теорії цивілізацій. Генезис геополітики. Тенденції розвитку геополітики. Виникнення класичної геополітичної науки. Німецький політичний географ Фрідріх Ратцель (1844- 1904). Сім законів просторового зростання (експансії) держав. «Геополітика» Рудольфа Челлена. Концепція атлантизму. Геополітика морської держави А.Мехена. «Вплив морської сили на історію». Шість критеріїв статусу держави. Формула морської могутності. Ідеї Ніколаса Джона Спайкмена. Рімленд. Правила світового панування. «Атлантичний континент». Концепція Хелфорда Джона Маккіндера (1861-1947). «Географічна вісь історії». Світовий острів. Осьовий ареал (Хартленд). Внутрішній півмісяць. Зовнішній півмісяць. Три правила світової політики. Карл Хаусгофер (1869-1946) про утворення вісі «Берлін – Москва – Токіо». Геополітична концепція євразійства та її ідейні домінанти. Вплив геополітичних стратегій на міжнародні відносини.

Тема 4. Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин. «Великі дебати» в теорії міжнародних відносин: неореалізм та неолібералізм. Сучасні теорії міжнародних відносин (біхевіоризм, критицизм, соціологія міжнародних відносин, функціоналізм тощо). Теорія міжнародних відносин: доробок українських науковців.

Тема 5. Категоріальний апарат теорії міжнародних відносин. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень. Основні категорії та поняття теорії міжнародних відносин. Дискусії щодо понять «міжнародні відносини», «міждержавні відносини», «міжнародна політика», «світова політика», «зовнішня політика». Міжнародний актор: підходи до визначення та види. Держава та недержавні актори. Методичний інструментарій теорії міжнародних відносин. Загальнонаукові методи. Математичні методи. Політологічні методи.

Тема 6. Закономірності міжнародних відносин. Загальноісторичні закономірності міжнародних відносин. Повторюваність та випадок у суспільних відносинах загалом та міжнародних відносинах зокрема. Прогностичні методи у міжнародних відносинах: особливості практичного застосування, евристичний потенціал. Закономірності як основа для прогнозу та моделювання. Глобалізація як закономірність розвитку світового співтовариства.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Система і структура міжнародних відносин.

Тема 7. Структурні особливості міжнародних відносин. Поняття і структура міжнародних систем. Ієрархія міжнародних систем. Класифікація міжнародних систем Мортон Каплана. "Модель розривів" в системному підході Орана Янга. Класифікація міжнародних систем за Йоханом Галтунгом. Теорія цивілізаційних систем Дж. Моделскі. Взаємодії системи з її середовищем. Глобалізація міжнародного середовища.

Тема 8. Учасники міжнародних відносин. Типи учасників міжнародних відносин: держави, міжнародні організації, суспільні групи, фізичні особи. Сутність і роль держави у сучасній політичній системі світу. Проблема державного суверенітету в контексті теорій глобалізації. Міжурядові організації як механізм регуляції міжнародних відносин. Неурядові учасники міжнародних відносин: міжнародні неурядові організації, транснаціональні корпорації, регіони та міста, індивіди.

Тема 9. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин. Про зміст понять «мета» і «засоби». Стратегія як єдність цілей і засобів. Загальне уявлення про стратегію. Велика стратегія. Стратегії врегулювання криз. Стратегії миру. Стратегія і дипломатія.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин

Тема 10. Міжнародна безпека. Сутність поняття «безпека» та основні теоретичні підходи до її визначення. Міжнародна безпека та її особливості. Основні загрози міжнародній безпеці. Зміна середовища безпеки і нові глобальні виклики міжнародній безпеці. Механізми підтримання міжнародної безпеки. Нові концепції безпеки.

Тема 11. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин. Історичні форми й особливості регулятивної ролі міжнародного права. Особливості сучасного міжнародного права і його основні принципи. Концепція гуманітарного втручання. Взаємодія права й моралі в міжнародних відносинах. Співвідношення права, сили та етики у сучасних міжнародних відносинах. Поняття «сили» у міжнародних відносинах. «Фактор сили».

Тема 12. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання. Сутність та функції міжнародного конфлікту. Структура конфлікту. Стадії розвитку конфлікту. Позитивні та негативні наслідки конфлікту. Традиційна типологія конфліктів. Політичні, економічні та ідеологічні типи міжнародних конфліктів. Класифікація конфліктів за ознакою їх інтернаціоналізації, особливостями врегулювання та за засобами, що використовуються. Конфлікти інтересів, цінностей та ідентифікації. Поділ конфліктів на симетричні та асиметричні. Питання врегулювання, розв'язання та запобігання міжнародних конфліктів. Види діяльності з підтримки міжнародного миру та безпеки. Роль переговорного процесу у врегулюванні конфліктів.

Тема 13. Міжнародне співробітництво. Поняття і типи міжнародного співробітництва. Міждержавне співробітництво з позицій політичного реалізму. Теорія міжнародних режимів. Соціологічний підхід до аналізу міжнародного співробітництва. Співробітництво та інтеграційні процеси. Форми міжнародного співробітництва: історична ретроспектива та сучасність.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Глобалізація міжнародних відносин в умовах постбіполярності та багатополарності.

Тема 14. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період. Завершення "холодної війни". Геополітичне значення зникнення наддержави і крах дво полюсної структури повоєнних міжнародних відносин. Значення незалежності України для Європи. Європейська та євразійська орієнтація на колишньому радянському просторі. Системоутворююча роль світових війн XX ст. Воєнний і силовий потенціал — головний вимір великодержавності. Завершення ери "холодної війни" і припинення існування "Ялтинсько-Потсдамського порядку". Дискусії щодо проблем міжнародних відносин після завершення «холодної війни». Концепція «кінця

історії» Ф.Фукуями. Концепції «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона. Геополітичні концепції З.Бжезинського. Світ-системний аналіз І.Валерстайна у сучасних міжнародних відносинах.

Тема 15. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку. Ракетно-ядерна зброя в Україні, Білорусі та Казахстані й контекст нерозповсюдження ядерної зброї. Позиції США, Росії та України. Гарантії безпеки ядерних держав. Підписання договорів СНО-1 і СНО-2. Приєднання України до договору СНО-1. Проблема розширення НАТО на Схід. Хартія Україна — НАТО. Взаємовідносини НАТО і НБСЄ. Перетворення НБСЄ на ОБСЄ. Заходи попередження розповсюдження звичайної зброї в багатопольарному світі.

Тема 16. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатопольарності. Загальна характеристика регіональних підсистем міжнародних відносин в контексті процесу глобалізації. Особливості європейської підсистеми міжнародних відносин. Процеси європейської інтеграції та регіоналізації. Процеси політичної регіоналізації в Азії та Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР). Процеси політичної регіоналізації на Близькому і Середньому Сході. Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин. Процеси політичної регіоналізації на Американському континенті. Інтеграційні процеси в Північній Америці та в Латинській Америці. Процеси політичної регіоналізації в Африці.

Тема 17. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у ХХІ ст. Тенденції формування багатопольарного світу на порубіжжі ХХ–ХХІ ст. Політична глобалістика про цивілізаційну парадигму ХХІ ст. Моно- і багатопольарна перспективи як нового світопорядку, так і зміни існуючих регіональних і створення нових субрегіональних комплексів. Перспективи перенесення центру протистояння Схід — Захід на лінію Південь–Північ. Дихотомія Європа і Євразія в системі міжнародних відносин ХХІ ст. Прагнення гуманізувати міжнародні відносини. Нові тенденції у зміні розкладу сил на міжнародній арені після трагічних подій 11 вересня 2001 р. у США. Неприйнятність відтворення в майбутньому гегемонії одного з полюсів у глобальній системі міжнародних відносин. Подальше загострення глобальних проблем сучасності й можливості їх розвитку у ХХІ ст.

Тема 18. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин. Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України. Україна і міжнародні організації світового і регіонального рівнів. Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури. Участь українських військовослужбовців у миротворчих операціях. Роль українського чинника в системі стабільності в Європі.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усьо	у тому числі			Усьо	у тому числі		
	го	л	п/с	ср	го	л	п/с	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Теоретичні концепції міжнародних відносин								
Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен	5	1	2	2	5	1	-	4
Тема 2. Класична школа в теорії міжнародних відносин	5	2	2	1	5	1	-	4
Тема 3. Детермінізм або теорії міжнародного середовища	5	1	-	4	5	-	-	5
Тема 4. Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин	5	2	2	1	5	-	-	5
Тема 5. Категоріальний апарат теорії міжнародних відносин.	5	1	-	4	5	1	-	4
Тема 6. Закономірності міжнародних відносин	5	1	-	4	5	1	-	4
Разом за змістовим модулем 1	30	8	6	16	30	4	-	26
Змістовий модуль 2. Система і структура міжнародних відносин								
Тема 7. Структурні особливості міжнародних відносин	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 8. Учасники міжнародних відносин	10	1	1	8	10	1	-	9
Тема 9. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин	10	1	1	8	10	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4	22	30	2	-	28
Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин								
Тема 10. Міжнародна безпека	7	1	2	4	7	1	-	6
Тема 11. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин	7	1	2	4	7	1	-	6
Тема 12. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання	8	1	2	5	8	1	-	7
Тема 13. Міжнародне співробітництво	8	1	2	5	8	1	-	7
Разом за змістовим модулем 3	30	4	8	18	30	4	-	26
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Глобалізація міжнародних відносин в умовах постбіполярності та багатополярності								
Тема 14. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період.	6	1	-	5	6	-	-	6
Тема 15. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку.	6	1	-	5	6	-	-	6
Тема 16. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополярності	6	2	2	2	6	-	-	6
Тема 17. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст.	6	2	2	2	6	1	-	5
Тема 18. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин	6	2	2	2	6	1	-	5
Разом за змістовим модулем 4	30	8	6	16	30	2	-	28
Усього годин	120	24	24	72	120	12	-	108

ІНДЗ* – за наявності

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин
		денна
1	<i>Практичне заняття №1</i> Тема: Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен. Предмет теорії міжнародних відносин. Сутність поняття «міжнародні відносини». Античність: зародження основних традицій в інтерпретації міжнародних відносин. Ідея війни і миру в політичній думці Середньовіччя та епоху Відродження (Тома Аквінський, Данте Аліґ'єрі, Н.Макіавеллі). Ідея вічного миру та універсальної міжнародної організації в політичній думці XV-XVIII ст. Теорія державного суверенітету (Ж.Боден), ідеї міжнародної анархії (Т.Гоббс), балансу сил (лорд Болінброк, Е. де Ваттель, Д.Юм) як теоретичні передумови політичного реалізму. Теорія війни (Й.Фіхте, Г.Гегель, Клаузевіц).	2
2	<i>Практичне заняття №2</i> Тема: Класична школа в теорії міжнародних відносин. Класифікація та порівняльний аналіз основних парадигм в науці про міжнародні відносини (класична школа, біхевіоризм (модернізм), теорії міжнародного середовища). Загальна характеристика та основні принципи класичної школи в теорії міжнародних відносин. Ідеалізм в міжнародних відносинах: теоретичні джерела та основні принципи. Реалістська традиція в дослідженнях міжнародних відносин. Основні постулати політичного реалізму (Е. Карр, Г. Морґентау, А. Волферс, Р.Арон).	2
3	<i>Практичне заняття №3</i> Тема: Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин. «Великі дебати» в теорії міжнародних відносин. Біхевіоризм (модернізм) та його особливості. Неореалізм (К.Волтц, Х.Булл, Б.Бузан) та його теоретичні принципи; Неолібералізм (Р. Кохейн, Дж. Най, М.-К. Смутс, Б. Бади, Дж. Бартон, Д. Розенау, Краснер) та його течії (транснаціоналізм, інституціоналізм (ліберальний інституціоналізм, теорія світового суспільства, постмодернізм). Неомарксизм в міжнародних відносинах (Ф. Бродель, І. Валлерстайн, Р. Кокс, С. Амін, Чейз-Дені, Й. Галтунг).	2
4	<i>Практичне заняття №4</i> Тема: Структурні особливості міжнародних відносин. Поняття і структура міжнародних систем. Ієрархія міжнародних систем. Класифікація міжнародних систем (М. Каплан, Дж. Моделські О. Янг, Й. Галтунг.) Взаємодії системи з її середовищем. Глобалізація міжнародного середовища. Періодизація розвитку та основні характеристики міжнародних систем (довестфальський період, Вестфальська, Віденська, Версальсько-Вашингтонська, Ялтинсько-Потсдамська системи міжнародних відносин).	2
5	<i>Практичне заняття №5</i> Тема: Учасники міжнародних відносин. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин. Поняття суб'єктності в міжнародних відносинах. Поняття «актор», «суб'єкт» та «учасник» в міжнародних відносинах. Типологія суб'єктів міжнародних відносин: держави як суб'єкти міжнародних; міжнародні організації, суспільні групи, ТНК інші колективні учасники міжнародних відносин; індивід як суб'єкт та учасник міжнародних відносин. Інтерес як сутнісна характеристика суб'єкта міжнародних відносин. Типологія та ієрархія міжнародних інтересів. Взаємозв'язок інтересів, мотивів та цілей в міжнародних відносинах та міжнародній політиці. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин.	2

6	<i>Практичне заняття №6</i> Тема: Міжнародна безпека. Поняття безпеки та основні теоретичні підходи до її вивчення. Основні загрози міжнародній безпеці. Механізми підтримання міжнародної безпеки. Актуальні проблеми забезпечення міжнародної безпеки в умовах сьогодення та шляхи їх вирішення.	2
7	<i>Практичне заняття №7</i> Тема: Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин. Особливості сучасного міжнародного права і його основні принципи. Концепція гуманітарного втручання. Взаємодія права й моралі в міжнародних відносинах. Сила як сутнісна характеристика міжнародних відносин. Поняття сили та її елементи. Основні теоретичні підходи до розуміння сили. Баланс сили. Функції сили в міжнародних відносинах.	2
8	<i>Практичне заняття №8</i> Тема: Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання. Міжнародні процеси та їхня структура. Сутність та функції міжнародного конфлікту. Класифікація міжнародних конфліктів та шляхи їх урегулювання.	2
9	<i>Практичне заняття №9</i> Тема: Міжнародне співробітництво Поняття, типи та міжнародного співробітництва. Співробітництво та інтеграція в міжнародних процесах. Теорії інтеграції. Співвідношення конфлікту та співробітництва і міжнародних процесах. Переговори.	2
10	<i>Практичне заняття №10</i> Тема: Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополарності. Загальна характеристика регіональних підсистем міжнародних відносин в контексті процесу глобалізація. Особливості європейської підсистеми міжнародних відносин. Процеси європейської інтеграції та регіоналізації. Процеси політичної регіоналізації в Азії та Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР). Процеси політичної регіоналізації на Близькому і Середньому Сході. Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин. Процеси політичної регіоналізації на Американському континенті. Інтеграційні процеси в Північній Америці та в Латинській Америці. Процеси політичної регіоналізації в Африці.	2
11	<i>Практичне заняття №11</i> Тема: Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст. Загальна характеристика сучасної системи міжнародних відносин. Формування багатополярного світу як нового світопорядку та зміни існуючих регіональних і створення нових субрегіональних комплексів. Перспективи перенесення центру протистояння Схід — Захід на лінію Південь–Північ. Дихотомія Європа і Євразія в системі міжнародних відносин XXI ст. Проблема світового політичного лідерства. Система координації міжнародних структур щодо вирішення основних регіональних і глобальних проблем.	2
12	<i>Практичне заняття №12</i> Тема: Україна в контексті сучасних міжнародних відносин Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України. Україна і міжнародні організації світового і регіонального рівнів. Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури. Регіональні, субрегіональні, локальні національні інтереси України. Роль українського чинника в системі стабільності в Європі. <i>Заняття проводиться у формі «круглого столу», на якому здобувачі презентують свої наукові розвідки (ІНДЗ) щодо механізмів захисту національних інтересів України.</i>	2
	Разом	24

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

(Не передбачено).

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

(Не передбачено).

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен [1], [2], [3].	2	4
2	Тема 2. Класична школа в теорії міжнародних відносин [1], [2], [3].	1	4
3	Тема 3. Детермінізм або теорії міжнародного середовища [1], [2], [3].	4	5
4	Тема 4. Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин [1], [2], [3].	1	5
5	Тема 5. Категоріальний апарат теорії міжнародних відносин. [1], [2], [3].	4	4
6	Тема 6. Закономірності міжнародних відносин [1], [2], [3].	4	4
7	Тема 7. Структурні особливості міжнародних відносин [1], [2], [3].	6	9
8	Тема 8. Учасники міжнародних відносин [1], [2], [3].	8	9
9	Тема 9. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин [1], [2], [3].	8	10
10	Тема 10. Міжнародна безпека [1], [2], [3].	4	6
11	Тема 11. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин [1], [2], [3].	4	6
12	Тема 12. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання [1], [2], [3].	5	7
13	Тема 13. Міжнародне співробітництво [1], [2], [3].	5	7
14	Тема 14. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період [1], [2], [3].	5	6
15	Тема 15. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку.[1], [2], [3].	5	6
16	Тема 16. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополярності [1], [2], [3].	2	6
17	Тема 17. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст. [4].	2	5
18	Тема 18. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин [4].	2	5
	Разом	72	108

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання*	Компетентності та результати навчання, що формуються	Кількість годин
--	--	-----------------

1. ВУМ online Курс «Сталий розвиток: нова філософія мислення» <i>Мета курсу:</i> Прямо зараз ми з вами стаємо свідками наймасштабніших змін на планеті за всю її історію. Людство стоїть на порозі Четвертої індустріальної революції. Темп змін в світі надзвичайно швидкий, ми не встигаємо адаптувати ані культури, ані стратегії, ані системи. Єдине, що люди не просто можуть, а повинні зробити вже зараз - це адаптувати свій спосіб мислення під нові реалії. В цьому онлайн-курсі запрошуємо вас разом дізнатися про: - Основні принципи сталого розвитку; - Нову філософію сталого мислення; - Хто такі стейкхолдери і навіщо розуміти їхні цінності та потреби; - Просто про Глобальну агенду ООН 2030 і український план досягнення цілей сталого розвитку; - Експоненціальне зростання та багато нових термінів для лексикону відповідального підприємця і громадянина. <i>Посилання на курс:</i> https://vumonline.ua/course/sustainability-new-philosophy-of-thinking/	СК03 Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК04 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК06 Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. РН10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. РН11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. РН13 Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Відповідно до програми курсу
2. ВУМ online Курс «Інтегральна динаміка. Еволюція мислення, лідерства, економіки і політики» <i>Мета курсу:</i> Цей курс є популярним введенням в інтегральну динаміку — красиву й ефективну модель еволюції мислення, лідерства та управління, що описує розвиток психосоціальних систем різного масштабу: людина, компанія, народ, людство в цілому. Ми пройдемо історію людства і побачимо, як еволюція мислення взаємопов'язана з еволюцією економічних відносин, політичних систем, культур та релігій, національної ідентичності тощо. Насамкінець ми використаємо модель інтегральної динаміки, аби зрозуміти, що відбувається зі світом та з Україною, що означають епічні події, учасниками яких ми стали, і куди рухається світ. <i>Посилання на курс:</i> https://vumonline.ua/course/integral-dynamics/		

**Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю*

здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти. Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних занять, опрацювання питань для самостійної роботи;
- [2] – самостійне опрацювання літератури та нормативно-правових актів,
- [3] – підготовка рефератів, есе, доповіді; презентації;
- [4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Тема: ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.

Необхідно провести дослідження та підготувати доповідь щодо участі України в діяльності однієї з міжнародних міжурядових організацій (за вибором здобувача вищої освіти).

Методичні рекомендації до виконання:

1. Кожен здобувач вищої освіти обирає один національний інтерес України (Див.: Закон України «Про національну безпеку України», 2018 р. можна знайти за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>).

2. Проаналізувати особливості захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях.

Структура дослідження:

- ✓ Дати загальну характеристику обраного Вами національного інтересу України.
- ✓ Охарактеризувати наявні механізми захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях.
- ✓ Визначити актуальні проблеми захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях та запропонувати шляхи їх вирішення.
- ✓ Оцінити перспективи захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях в контексті провідних тенденцій розвитку сучасного світу.

3. Підготувати доповідь та оформити її у вигляді реферату або презентації.

4. Презентувати доповідь під час підсумкового практичного заняття у форматі «круглого столу».

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з метою ефективного розв'язання навчально-виховних завдань, а саме:

- *словесні*: лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії), розповідь, пояснення, бесіда, аналіз ситуацій, опитування;
- *наочні*: використання мультимедійних презентацій, мап, схем; презентація здобувачами результатів власних досліджень;
- *практичні*: практичні заняття, ділові та рольові ігри; різнотипні індивідуальні та групові завдання, робота в малих групах, індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання, виконання тестових завдань, складання термінологічних словників і таблиць, підготовка рефератів та доповідей, самостійна робота з першоджерелами, міжнародними документами та науковою літературою.

-

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Поточний та періодичний контроль знань здобувачів здійснюється на практичних заняттях, консультаціях та частково на лекціях і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів з певних розділів (тем) навчальної програми, а також їх готовність до виконання конкретних завдань.

Завдання поточного та підсумкового контролю зводяться до того, щоб: виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності здобувачів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; виявити рівень опанування навичок самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; стимулювати інтерес здобувачів до предмета і їх активність у пізнанні.

Методами контролю є:

- Контроль ведення конспекту лекцій та оцінювання роботи здобувачів під час лекцій;
- Контроль підготовки та оцінювання активності здобувачів під час практичного заняття;
- Контроль виконання самостійної роботи;
- Контроль виконання ІНДЗ;
- Тестовий поточний контроль.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми в рамках навчальної дисципліни тощо. Кожен з білетів містить 3 теоретичні питання.

*Загальну кількість балів (100 бальна система) здобувач отримує шляхом складання балів за окремі види навчальних завдань.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Бали
Робота під час практичних занять, над аналітичними завданнями, індивідуальними або груповими завданнями тощо.	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури; здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку.	5
Робота індивідуальними навчально-дослідними завданнями	виставляється здобувачу вищої освіти коли зміст відповідає темі і розкриває її повною мірою, структура роботи та її оформлення відповідають встановленим вимогам; під час презентації, чітко та стисло викладено основні результати дослідження, використано ілюстративний матеріал, надано повні та обґрунтовані відповіді на питання.	10
Тестування до окремих тем	виставляється здобувачу вищої освіти за одне тестове питання у випадку правильної відповіді. За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується 10 тестових питань закритого типу	0,5
За теоретичні питання екзаменаційного білету	здобувач цілком і всебічно розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити	10

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та особливості міжнародних відносин.
2. Види та форми міжнародних відносин.
3. Поняття «актор», «суб'єкт» та «учасник» в міжнародних відносинах
4. Класифікація теорій міжнародних відносин.
5. Системний підхід в теорії міжнародних відносин.
6. Інтерес в міжнародних відносинах: сутність, типологія, ієрархія.
7. Теоретичні інтерпретації сили в міжнародних відносинах (Г. Моргентау, Р. Арон).
8. Теорія «м'якої» сили Дж. Ная.
9. Глобалізація як закономірність розвитку міжнародних відносин
10. Суть, джерела, передумови глобалізації.
11. Вплив геополітики на формування теорії міжнародних відносин.
12. Принципи ідеалізму в теорії міжнародних відносин. Ідеалізм в політичній практиці.
13. Неолібералізм та його відмінність від класичного ідеалізму.
14. Принципи реалізму в теорії міжнародних відносин.
15. Шість принципів політичного реалізму Г. Моргентау.
16. Основні принципи та течії неореалізму.
17. Принципи неолібералізму та їхній розвиток в теоріях транснаціоналізму та взаємозалежності.
18. Неомарксизм в міжнародних відносинах: течії та принципи.
19. Теорія світо-систем Ф.Броделя та І. Валлерстайна.
20. «Великі дебати», їх зміст та вплив на розвиток теорії міжнародних відносин.
21. Державоцентристський підхід в теорії міжнародних відносин, його історичні підстави та обмеженість в кінці ХХ ст.
22. Особливості та ознаки міжнародних систем.
23. Структурний аспект міжнародних систем.
24. Формування та еволюція міжнародних систем.
25. Типологія міжнародних систем (М.Каплана)
26. Історичні типи міжнародних систем. Довестфальський період міжнародних відносин.
27. Вестфальська система міжнародних відносин.
28. Віденська система міжнародних відносин.
29. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.
30. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин.
31. Сутність поняття «холодна війна».
32. Створення Ліги Націй та її діяльність.
33. Цілі та структура Організації Об'єднаних Націй.
34. Основні принципи міжнародного права та їх взаємозв'язок з структурою міжнародної системи.
35. Місце міжнародного права та моралі в міжнародних системах.
36. Поняття та структура національного інтересу.
37. Держава як учасник міжнародних відносин. Ознаки міжнародно-політичної суб'єктності держави.
38. Зовнішня політика: сутність, засоби та форми.
39. Засоби зовнішньої політики держав. Дипломатія і війна як основні засоби реалізації зовнішньої політики.
40. Вплив глобалізації на державу та її суверенітет.
41. Типологія недержавних суб'єктів міжнародної політики, їх вплив на міжнародну систему.
42. Міжнародні організації як учасники міжнародних відносин: сутність, ознаки, типологія.
43. Транснаціональні корпорації та їх вплив на міжнародні відносини.

- 44.Індивід в міжнародних відносинах. Відображення впливу індивіда в теоріях міжнародних відносин.
- 45.Поняття та види міжнародних процесів.
- 46.Переговори в міжнародних процесах.
- 47.Сутність та причини міжнародних конфліктів.
- 48.Стадії протікання та способи врегулювання конфліктів.
- 49.Типологія міжнародних конфліктів.
- 50.Поняття та форми міжнародного співробітництва.
- 51.Інтеграційні процеси в міжнародних відносинах. Теорії міжнародної інтеграції.
- 52.Монополісний світ і його геополітичні переваги та вади.
53. Проблеми та перспективи формування багатопольного світу в умовах сьогодення.
54. Особливості сучасної системи міжнародних відносин.
55. Тенденції розвитку міжнародних відносин на початку ХХІ ст.
- 56.Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
- 57.Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України.
- 58.Україна в сучасній системі міжнародних відносин.
- 59.Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури.
- 60.Україна у процесі ядерного роззброєння.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль												Підсумковий контроль іспит	Сума балів	
Зміст. модуль №1			Зміст. модуль № 2		Зміст. модуль № 3				Зміст. модуль № 4					ІНДЗ
П1	П2	П3	П4	П5	П6	П7	П8	П9	П10	П11	П12	10	30	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни:

- Робоча програма навчальної дисципліни;
- Силабус;
- Навчально-методичні матеріали для лекцій, конспекти (тексти, схеми) лекцій;
- Мультимедійні презентації;
- Плани практичних занять;
- Методичні вказівки (рекомендації) щодо самостійного вивчення дисципліни;
- Навчально-методичні матеріали для поточного, періодичного і підсумкового контролю.

З вищезазначеними навчально-методичними матеріалами можна ознайомитись у Google Класі за посиланням:

<https://classroom.google.com/c/NTkzOTYwMDgzMjgz?cjc=as72iaq>

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / за ред. О. А. Довгаль, Н.А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.
2. Глобалізація, євроінтеграція та сталий розвиток : навч. посібник / С. О. Шевченко, Н. С. Сидоренко, Н. А. Липовська. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 344 с.
3. Глобальна економіка: становлення, трансформації, виклики: підручник / за заг. редакцією В.Кулішова. Прага: OKTAN PRINT, 2023. 500 с.
4. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підруч. ; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. І. В. Алексеєнко / І. В. Алексеєнко, А. І. Курас, А. Х. Маргулов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 164 с.
5. Глобальні тренди міжнародних відносин. Монографія. К. : Вадекс, 2020. 524 с.
6. Гузенко І. Ю. Глобальна економіка: навчальний посібник. Дніпро : НТУ «ДП», 2023. 168 с.
7. Дронов В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика : навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / В. Ю. Дронов ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2022. 132 с. <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d068b6f9-aeef2-4d77-ad88-28079dcb345b/content>
8. Європейський Союз в міжнародних відносинах / В.В. Копійка, М.А.Миронова, С.О.Маковський та ін. К: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
9. Єремєєва І. А. Теорії цивілізацій та міжнародні конфлікти : підруч. / І. А. Єремєєва. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 144 с.
10. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. №2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. №31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
11. Зовнішня політика та національна безпека [Текст] : навч. посіб. / Г. П. Ситник, Д. В. Неліпа, М. Г. Орел ; [за ред. Г. П. Ситника] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Кравченко Я. О. [вид.], 2021. 243 с.
12. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов , І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
13. Кондратенко О. Ю. Зовнішня політика України 1991–2021 рр.. *Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми* : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с. С.43-100 URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Polit_protse Monohrafiia 2022.pdf
14. Коппель О., Пархомчук О., Міжнародні відносини ХХ ст. Навчальний посібник. Київ : Друкарський двір Олега Федорова. 2019. 390 с.

15. Лісовський П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація. Навч. посіб. Київ: Кондор-Видавництво, 2017. 156 с.
16. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Політика міжнародних відносин: проблеми та перспективи : навч. посіб. Київ : Ун-т «Україна», 2021. 349 с.
17. Миронова М.А. Спільна зовнішня політика та політика безпеки ЄС: конспект лекцій. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, Центр досконалості Жана Моне, 2022. 111 с.
18. Міжнародна інформаційна безпека. Підручник. Київ: «VADEX», 2023. 540 с.
19. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. К. : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2020. 328 с.
20. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
21. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети / за ред. І. Горобець та ін. Київ : Дипломатична академія України при МЗС України. 2017. 436 с.
22. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посібник / Л. О. Дорош, М. В. Здоровага, О. Я. Івасечко, У. В. Ільницька, О. В. Кукарцев, Ю. Р. Лемко, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.
23. Остап'як В.І. Пріоритети стратегічного партнерства у сучасній системі міжнародних відносин: [монографія] / Василь Остап'як ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2018. 415 с.
24. Процеси економічної дезінтеграції в сучасному світовому господарстві : монографія. за ред. О.І. Шниркова. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 159 с.
25. Регіональні підсистеми міжнародних відносин : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Відп. ред. проф. О. П. Іваницька. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 444 с.
26. Соснін О.В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): навчальний посібник К.: Видавництво «Коло», 2015. 520 с.
27. Стратегічне партнерство в міжнародних відносинах / Брусиловська О. І., Бурдяк В. І., Зайцева М. В. та ін.: Монографія. К. : Вадекс, 2018. 542 с.
28. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М.Бебик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
29. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
30. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
31. Теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин: вчора, сьогодні, завтра : колект. монографія /за наук. ред. Ластовського В. В. ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Каф. міжнар. відносин. Київ : КНУКІМ, 2017. 325 с.
32. Теорія міжнародних відносин : підручник / за ред. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 472 с.
33. Шергін С. Політологія міжнародних відносин. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 256 с.
34. Юхименко П.. Глобалізація та політика національної безпеки. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 408 с.
35. Ядерна безпека: міжнародний та національний вимір: монографія /за заг. ред. В.І. Розвадовського. Київ : КНТ, 2017. 223 с.

Додаткова:

1. Агарков О.А. Політичні конфлікти у XXI столітті: причини, концептуальні підходи, наслідки. *Регіональні студії*. 2023. №33. С.45-50. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/33/8.pdf>
2. Аджемоглу Д., Дж. Робінсон. Чому нації занепадають. Київ: Наш Формат, 2016. 435 с.
3. Охара Бонджі. Американсько-японський безпековий альянс: на що варто звернути увагу в Україні. Аналітичний коментар. Березень, 2021. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Policy-comment-ukr_web.pdf
4. Андреева О. Україна у міжнародних рейтингах (2020–2023): монографія. Ужгород: ПП «Уждрук», 2024. 190 с.
5. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи. / Пер. з англ. К.: Видавництво Фабула, 2018. 288 с.
6. Валігура Н. Ю. Стратегія та доктрина зростання китайського впливу в світі *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип.5. С. 43-51. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8261/>
7. Веселовський А. І., Александров О. С., Орлик В. В. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток глобальних процесів розвитку системи міжнародних відносин URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/covid-i-globalni-procesy-1.pdf>
8. Вільчинська І.Ю., Биркович Т. І. Геополітика: еволюція ідей у контексті збереження мирних взаємовідносин між державами. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2022. №9. С. 7–19. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265451>
9. Гавінська І.-М. С. Співробітництво Великої Британії та Європейського Союзу після Брекзиту: умови та перспективи *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип.5. С. 127-133. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8271/>
10. Гайко О. С. Демографічні процеси в сучасному світі як чинник міжнародної безпеки. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2021. № 38. С. 83-88. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2020-38-10>
11. Гамільтон К., Ольберг М. Прихована рука Китаю. Як КНР непомітно захоплює світ. К.: Вид-во «Ранок», 2023. 416 с.
12. Гандзюра А. Стратегічне партнерство як інструмент реалізації міжнародних двосторонніх відносин. *Юридичний вісник*. 2020. №1. С. 376-383 DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.1654>
13. Гелд Д., МакГрю Е., Голдблатт, Д. Перратон Дж. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. / Пер. з англ. К.: Фенікс, 2020. 584 с.
14. Гелловей С. Посткорона. Від кризи до нових можливостей. 2021. 240 с.
15. Герасимчук С., Драпак М. Велика стратегія малих альянсів України: використання потенціалу на фоні глобальних викликів. Січень 2023. 12 с.
16. Головченко В.І. Конфліктний і конструктивний потенціали взаємодії китайського та індійського полюсів сили *Міжнародні відносини Серія «Політичні науки»*. 2015. №5. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2504/2234
17. Голслах Й. Сила раю. Як Європа може бути попереду в азійському XXI сторіччі /Пер. з англ. К.: Темпора, 2016. 354 с.
18. Горобець І.В. Процеси формування системи регіональної безпеки в Південній Азії (початок 1990-х – середина 2010-х років). К.: Міленіум, 2017. 418 с.
19. Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990-2016 рр.): монографія. Тернопіль: Вектор, 2017. с.
20. Грубінко А.В. Європейський Союз після Brexit: продовження історії Моногр. / А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Тернопіль: 2021. 258 с.
21. Гантингтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш формат, 2020. 448 с.

22. Двостороння безпекова угода між Україною та Сполученими Штатами Америки від 13 червня 2024 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-24#Text
23. Дерев'яно І.П. Великі і малі держави: асиметрія відносин. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2024. №13. С.7-18. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306851>
24. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення. : монографія / Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. Львів : Сполом, 2020. 418 с. URL: http://nbuviar.gov.ua/images/nak_mon_partneriv/Dergavna_polituka_zabezpechennya_nacionalnoi_b_ezpeku_Ukrainu.pdf
25. Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
26. Ейнауді Луїджі. Роздуми про Європу. Вибрані статті про суспільство, економіку й політику / Переклад з італ. М.Прокопович. К.: Лабораторія. 2023. 312 с.
27. Економічні інтереси України на тлі суперечностей у геополітичному трикутнику США– Китай–ЄС Аналітична записка / Тетяна Зосименко. 2021. 25 с. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2021/09/EU_china_usa.pdf
28. Єремєєва І.А. Проблеми трансформації міжнародних збройних конфліктів у сучасному світі. *Politicus*. 2017. №6. С.128–131.
29. Забезпечення національної безпеки України в умовах входження України до Європейського та Євроатлантичного просторів: монографія / В. І. Абрамов, С. О. Борисевич, А. В. Дацюк, Р. Р. Марутян та ін.; за заг. ред. Ю.В. Мельника, Л. М. Шипілової. Київ: НАДУ, 2019. 110 с. URL: <http://academy.gov.ua/eu/pages/dop/9/files/99d695aa-1c48-4439-be82-328073ac9129.pdf>
30. Загурська-Антонюк В. Ф. Міжнародна безпека у контексті глобалізації сучасного світу *Інвестиції: практика та досвід*. 2020 № 13—14. С. 103-109. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13-14_2020/18.pdf
31. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. К.: «Наш формат», 2021. 264 с.
32. Карл фон Клаузевіц. Принципи ведення війни. К., Центр учбової літератури, 2023. 274 с.
33. Карпенко О. В. Забезпечення національної безпеки в контексті участі України в діяльності міжнародних організацій. *Політичне життя* 2020. №2. С. 118-124.
34. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Наш формат, 2019. 320 с.
35. Кіссінджер Генрі. Дипломатія. / Перекл.з англ. Володимира Горбатько. 2021. 864 с.
36. Коппель О., Пархомчук О. Мегатренди глобального розвитку *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка Серія: Міжнародні відносини*. 2022. №2(56). С.10-15.
37. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Економіка, дипломатія, культурні особливості. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
38. Ластовський В.В. Еволюція уявлень про міжнародні відносини в українському політичному просторі (друга половина XVII – початок XX ст.). *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2024. №13. С.34-45. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306855>
39. Ластовський В.В., Важна К.А. Війна, мир, дипломатія і міжнародні відносини в українському літописанні початку XVIII століття. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2022. №9. С.43–54. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265453>
40. Лиман С. І. Оборонний пакт AUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індो-Тихоокеанському регіоні. *Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність*. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.

41. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Нормандські формати : відомий регіон як актор та символ у міжнародних відносинах XX – XXI ст. *Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу* : матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16 квітня 2020 року). Х., 2020. С. 93-100.
42. Літвін В.А. Сучасні концепції національних інтересів у контексті зовнішньої політики держав *Політичне життя*. 2018. №3. С. 129-134. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5965>
43. Літвін Л. А. Теоретичні засади дослідження національних інтересів. *Вісник Донецького нац. ун-ту ім. В. Стуса. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 3. С. 20–24.
44. Літвін Л.А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України *Політичне життя*. 2019. №4. С. 109-115 URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/issue/view/252>
45. Ляшенко Т.М. Регіональні організації та структури в Центральній Азії: співробітництво чи суперництво? *Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору*: зб. наук. праць. К., 2020. С. 117–125.
46. Мазурець Ю. О. Трансформація поняття «національні інтереси» в теоріях та концепціях за умов глобалізації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 124. Том 1. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2608/2315>
47. Мельник Л. Г. Сучасні соціально-економічні тренди: досвід ЄС та практика України у світлі промислових революцій : монографія. Суми : Сум. держ. ун-т, 2021. 336 с.
48. Миронова М.А. Підходи ЄС щодо врегулювання конфліктів: наслідки для країн Східного партнерства. *Європейські історичні студії*. 2021. №20. С. 16-33.
49. Мідделаар Луук ван. Нова політика Європи: десять років політичних криз / Переклад з англ. О. Панича. К.: ДУХ І ЛІТЕРА. 2021. 408 с.
50. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України : аналіт. доп. / [А. Бобровицький, Н. Гавриленко, А. Гончарук, І. Ус, Г. Широкий, Р. Юлдашев] ; за заг. ред. М. Паламарчука. Київ : НІСД, 2023. 76 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.10>
51. Міхейченко М. А. ПАР в сучасній системі міжнародних відносин в Південній Африці *Philosophy and political science in the context of modern culture*. 2019. Т. 11. №2. С. 95-102.
52. Міщенко А. Б., Теремко В. В. Майбутній геополітичний статус України в сучасній Європі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2022. №9. С.55–73. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265454>
53. Міщенко А.Б., Аташкаде Р.В., Теремко В.В. Сценарії реформування ООН. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2023. №11. С.31-49. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.11.2023.278402>
54. Морозюк, А. В. Інтереси Китаю в Центральній Азії на сучасному етапі *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип. 5. С. 267-277. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8288/>
55. Муазі Д. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Брайт Букс. 2018. 184 с.
56. Мюрей Д. Самознищення Європи: імміграція, ідентичність, іслам. К.: Вид-во «Ранок», 2024. 368 с.
57. Ніпіаліді О. Регіон Великого Близького Сходу і Північної Африки у сучасній системі міжнародної безпеки. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 3. С. 33-42.
58. Орлик В. В. Чотиристоронній діалог з питань безпеки (QUAD) як новий формат партнерства в Індо-Тихоокеанському регіоні URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-02/quad1.pdf>
59. Ороховська Л.А. Глобалізм та геополітика в добу глобалізації / Л.А.Ороховська *Проблеми системного підходу в економіці*: збірник наукових праць. 2020. Випуск 1 (75). Частина 1. С.19-24.

60. Панфілов О. Ю., Петрова Л. О. Фактор військової сили в сучасних міжнародних відносинах. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2020. №4(47). С. 112–126. URL: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.47.218965>
61. Паризька угода від 12 грудня 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text
62. Примуш Р. Б. Система колективної безпеки як основа національної та міжнародної безпеки. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2022. №5 С.71-75.
63. Процюк М. В. Основні підходи до розкриття змісту поняття «м'яка сила» та її інструментів у науковій думці сучасної Польщі *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 126. Том 2. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2817/2525>
64. Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і безпековий вимір / Головченко В. І., Копійка В. В., Макаренко Є. А. та ін.: Монографія. К. : Центр вільної преси, 2016. 528 с.
65. Рижков М.М., Зайцева М.В. Взаємодія країн БРІКС у постбіполярному світі. Монографія. К.: Центр вільної преси, 2017. 234 с.
66. Розвиток спільної зовнішньої і безпекової політики Європейського Союзу. Перспективи для України: аналітична записка. К.: НІСД, 2017. URL: www.niss.gov.ua/articles/2672.
67. Скрипник О. Миротворча діяльність ООН: витоки концепції наглядних операцій. *Європейські історичні студії*. 2020. № 16. С. 142-154.
68. Слюсаренко І.Ю., Сутність та класифікація загроз міжнародній безпеці на глобальному рівні (на основі резолюцій Першого комітету Генеральної Асамблеї ООН 2014–2021 рр.). *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2024. №13. С.57-70. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306861>
69. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. / Переклад з англ. Галина Герасим. Львів: Човен, 2020. 392 с.
70. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь. / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/subiektnist_ukrainy.pdf
71. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу : аналіт. доп. / В. Кравченко, В. Орлик, М. Замікула, В. Ярмоленко, О. Давимука ; за заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. Київ : НІСД, 2021. 36 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/blok_nato.pdf
72. Толстов С. Структурні та політичні ознаки багатополарності. *Американська історія та політика*. 2016. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ahp_2016_2_34 ;
73. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, Європейським союзом та його державами – членами, з іншої сторони. Офіційний сайт Комітету ВРУ з питань європейської інтеграції. URL: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219>
74. Україна і країни Східної, Південно-Східної та Південної Азії: підсумки 2020 року та перспективи розвитку : аналіт. доп. / [Гончарук А. З., Дроботюк О. В., Кіктенко В. О. та ін.] ; за заг. ред. О. В. Литвиненка Київ : НІСД, 2021. 45 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_12_2021.pdf
75. Фергюсон Н. Приреченість і політика катастроф. К.: «Наш формат», 2022. 496 с.
76. Фесенко М. В. Світ-система і її суб'єкти в глобальних політичних трансформаціях *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. №15.
77. Фесенко М. Трансформація суверенітету в умовах формування нового міжнародного порядку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2016. №1(44/45). С.36-42.

78. Фесенко М.В. Глобальні політичні трансформації світової системи *Міжнародні відносини* Серія «Політичні науки». 2017. № 13. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3012/2701
79. Фесенко М.В. Консолідація суб'єктів світ-системи у розбудові нового міжнародного порядку. Монографія. Київ : Центр вільної преси, 2015. 527 с.
80. Франкопан Пітер Великі шовкові шляхи. Нова історія світу. /Переклад з англ. Олексій Петюх. К.: Лабораторія. 2024. 624 с.
81. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. К. Наш формат, 2018. 556 с.
82. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. К.: Наш формат, 2020. 192 с.
83. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ : Наш формат. 2019. 608 с.
84. Хаас Річард Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. / Перекл.з англ. М.Климчук. К.: Основи, 2019. 376 с.
85. Халіна О. В. Становлення багатополлярності як альтернативи однополярній моделі світу в умовах формування нових центрів впливу. *Економічна теорія*. 2019. №5. С. 8-13.
86. Хараррі Ю. 21 урок для 21 століття. К.: ФОРС Україна 000, 2018. 460 с.
87. Хартія стратегічного партнерства Україна – США від 10 листопада 2021 року URL : <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>
88. Цифрова дипломатія. / Піпченко Н., Макаренко Є., Рижков М. К. : ВАДЕКС, 2019. 318 с.
89. Чайковський Ю. В., Харитонов Р. Ф. Міжнародні відносини та світова політика : навч.-метод. посібник. Одеса, 2022. 43 с.
90. Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020.176 с.
91. Шевель І.П. Вплив війни Росії проти України на геополітичні та глобальні зміни у світі: соціополітичний дискурс. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2024. №13. С.181-194. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306912>.
92. Шевченко М.І. Сучасні концепції міжкультурної взаємодії в умовах глобалізації та сучасних міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2023. №12, С.164-179. doi:<https://doi.org/10.31866/2616-745X.12.2023.292413>.